

Áhugaverd ráðstevna

Oddagrein

Í heum døgum eru 70 vísindafólk, jarðfrøðingar og jarðalísfrøðingar frá universitetum og oljufeløgum úr 16 ymskum londum á ráðstevnu í Havn. Talan er um eina altjóða ráðstevnu, har evnið serliga snýr seg um legugrýtislagdir (sedimentbasseng) ymsa staðni í heiminum. Kortini snúgva fleiri av fyristrellum seg um nýggjastu kanningar nar av jarðfr. óðiliga tilgongdini í Norðuratlantiska økinum kríng Føroyar.

NÚ Føroyar tykjast nærkast eini komandi oljueld er tað sera heppið fyri áhugin og tilvitanina um undirgrund okkara, at tað eydnast at fáa fleiri av fremstu serfrøðingunum og vísindamonnunum á økinum hendavegin at halda fyristreitar. Hetta at fáa fakkfólk á ymsum fakøkjunum, sum hava okkara serliga áhuga, at vitjar higar, er við til at menna pr offessionella og fakliga umhvørvið her á landi. Nakað, sum er so tiltrond á nærum øllum hugsandi økjum. Tað gevur okkum íblástur og gevur okkum har við eisini møguleikar betr í at imnda okkum og eisini tilrættaleggja útvikling á einum ávisum øki, her spurninginum um eina komandi fráländavinnu.

NÚ áhugin frá oljufeløgnum fyr í at vera við í leitingini eftir olju og gass á føroyskum øki er stóðugt vaksandi, er tað eisini sera avgerandi fyri okkum føroyingar, at vit kunnu taka til okkum alla hugsandi vitan um okkar á eina øki. Hetta skal so ráðstevnan á Hotel Føroyum í hesum døgum verða ein hjálp til. Um sama mundið, sum henda ráðstevna verður hildin, frætta vit frá oljuráðstevnum í útlandinum, at oljufeløg meta Føroyar sum eina týðandi komandi oljuorvins. Kann-ingarnar higar til benda á, at stórir møguleikar eru at finna olju og gass her.

TALAN er so ikki bert um at hava eina komandi oljuvinnu fyri eygað. Tað snýr seg eisini um at fáa betri vitan um undirgrundina, nú vit eru í ferð við samráðast við bretar um ásetan av einum undirgrund-armarki. Her er júst vitan um okkar á eina undirgrund og ta undirgrund, sum vit hava gjørt krav upp á eiga av stórum týðningi. Vit hugsa ikki bert um ósemjuna um miðlin jumarikið millum Føroyar og Bretland. Her verður eisini hugsað um tey stór úr okini sunnan fyri Føroyar, ið vanlig verða nevnd Rock All og Hattom-háslættarnir. Hetta eru ógvuliga stór øki, har vit vita bretar longu hava gjørt eitt stórt arbeiði fyri at útvega sær vísindaligan upplýsingar um undirgrundina - fyri harvið at standa sterkari í samráðingunum við aðrar. Her telur vitan ómetaliga nógv fyri eins samráðing-arstøðu, og vit loyva okkum at halda, at krøv breta til stórar partar av tí vit meta er okkar á undirgrund, alla tíðina hava bygt á eina veruliga vitan, sum bara teir hava havt og ikki vit. Tað hevur sett teir í eina betri samráðingarstøðu og okkum í eina verri.

AT fað tí nú verður sett fokus á undirgrundina við Føroyar og eisini sunnan fyri kann vónandi verða við til ikki bert at vaksa um okkara tilvit men eisini verða ein góð ballast í samráðingunum við breta. Í síðsta enda er besta vápnid og trumfurin eitt nú í samráðingunum vitan og aftur vitan. Oljufyriritingin og tey, ið hava tikið sær av hesum tiltaki eiga tí rós uppibor ið fyri at hava fingið hetta tiltak í lag. Vónandi kann tað vera katalysatorurin til at økja um áhugin og her ikki minst vísindaliga áhugin fyri øllum undirgrundar-økinum um okkara leiðir í Norðuratlantshavi.

VIT ynskja bæði útlendingum og føroyingum eina góða ráðstevna og vóna, at hon kann vera við til at menna tilvitanstøði okkara í hesum stóra máli. Vónandi kann hetta eisini vera við til at skapa eitt enn stórr í og breiðari vísindaligt og fakligt miljø her á klettunum - nú so nógv bendir á, at ríkidomi finst í somu undirgrund. Bæði fyri okkum og komandi ættarlið hevur tað týðning at vitan okkara er nógv, tí tað fer so aftur at gera, at vit sjálvi vera við til at mynda útvikling. Tað eru vit, ið skulu búleikast her og tí mugu tað eisini vera við, sum seta í kortið kósina fyr í framtíðina. Og tað gera vit best, um vit sjálva hava vitanina

Sosialurin

Viðmerking

Foreldrini taka undir við broytingum í donskum

Eitt, sum er at stórum týðningi í hesum máli er, at so at siga øll foreldrini taka undir við sjónarmiðunum um, at frægast man vera at byrja við donskum í 4. fl.

Ein skúlaráðslimur hevði eina langa grein í Sosialinum nú ein dagin. Evnið var fólkskúlin og nýggja fólkskúlin.

Undirritaði noyðist at gera nakrar viðmerkingar til tað, sum verður sagt um málundirvísingina (føroyskt, danskt, enskt).

Enskt

Í greinini verður t.d. sagt, at tað er sjálvsagt, at vit byrja við enskum í 5. fl. í staðin fyri 6. fl. sum nú, og at øll ivaleyst eru samd um hetta. Sjálvur eri eg ensklærari, men eg eri ikki samdur, í hvussu so er ikki, fyrr enn broytingar eru gjørðar í donskum.

Annars er ein stór andsøgn í greinini viðvíkjandi tí enska. Fyrst verður sagt, at »vit mugu hava meiri enskt, soleiðis at vit koma at duga málið betur«, men samstundis verður sagt, at »vit sum fáast við undgóm í skúlunum, kunnu sláa fast, at hótanin móti okkara móðurmáli kemur als ikki frá donskum!?!«, men frá tí altfevnandi enska málinum. Sig so tað!

Danskt

(1. fremmandamál okkara). Greinskrivarin heldur tað vera á góðari leið at byrja við donskum í 3. fl. og sigur, at grannalond okkara fara niður í 4. fl. við enskum. Men góðasti tú! Tað tykist, sum vit hava hug at gloyma, at enskt er 1. fremmandamál í t.d. Danmark, meðan enskt er 2. fremmandamál hjá okkum.

Vit hava jú danskt eisini, við mestsum líka nógvum tímum á tímatalvuni sum føroyskt, so her ber als ikki til at samanbera við grannalondini.

Royndir eru gjørðar

Sagt verður eisini í greinini, at »vit her á landi ikki hava ítúkilgar pedagogiskar

royndir at byggja á, tá talan er um spurningin føroyskt/danskt í fólkskúlanum».

Jú, ávisar royndir eru gjørðar. Nakrir skúlar hava gjørt royndir við at biða við donskum til 4. skúlaár. Hesir undangonguskúlar eru: Leirvíkar, Kvívíkar og Kollafjarðar skúli. (Kollafjarðar skúli tó við 2. dansktímum í 3. flokki). Onkur annar skúli hevur eisini biðað við donskum til 4. skúlaár.

Sambært upplýsingum frá Landskúlafrýsitingini eru ávisir fyrimunir fyri málundirvísingina við at biða við donskum til 4. skúlaár. (Løgið, at so lítið kemur fram um hesar royndir).

Annars skuldi tað verið óneyðugt við kanningum á hesum øki. Fjöldin av Føroya fólkum man vera samd um, at tað líkast ongum at oysa 5 dansktímur í høvdið á okkara 9 ára gomlu børnum í 3. flokki. (Føroysktímarnir eru 6 í tali).

Um vit kortini ikki kunnu semjast um at byrja við donskum í 4. fl., so hevði tað í fyrstu atløgu kanska verið eitt hugskot at havt 2 dansktímur í 3. fl., sum gjørt hevur verið í Kollafirði!?!.

Donsk ella ensk málavirkjan

At greinskrivarin skal fáa seg til at siga, at hótanin móti føroyskum als ikki kemur frá donskum, men harafturimóti frá enskum!?!.

Hatta kanst tú ikki meina!?! Sjálvandi verður mál okkara í ein vissan mun ávirkað av enskum, men tað kann als ikki samanberast við ta ógligu ávirkan, sum danskt mál hevur havt og framvegis hevur á okkara mál, ikki minst í hesum fjølmiðlatíðum (t.d. næstan bara danskur tekstur í sjónvarpinum).

Lurta eftir málbrúkinum

hjá bæði leikum og lærðum, lurta eftir útvarpi og sjónvarpi, hygg í bløðini (allir hesir fjølmiðlar gera annars eitt gott málsligt arbeiði), les føroyskar stílar í skúlunum o.s.fr., danska ávirkanin er týðilig, og sjálvandi er hon tað, sum málsliga stóðan hevur verið og framvegis er í Føroyum.

Danskar málkanningar

Einastaðni í greinini verður sagt, at sambært royndum eru fremmandamálin og móðurmálsundirvísingin við til at stimbra hvørt annað, og tí skulu vit byrja tíðliga við fremmandamálum.

Hatta samsvarar ikki við danskar royndarfrægreiðingar, t.d. »Tidligere engelskundervisning 1 og 2«. Danmarks Lærerbøjskole 1992). Har stendur m.a. »at tað ikki loysir seg at byrja við fremmandamálum niðan fyri 5. flokk, og at undirvísing í fremmandamálum í hvussu so er ikki skal byggja á skrivaðan tekst fyrr enn aftaná 4. fl. so lesiførleikin fær frið at mennast á móðurmálinum, uttan at aðrir tekstir við øðrvísi orðamyndum ørkymla.

Sjálvandi skulu vit duga danskt bæði væl og virðiliga, eisini enskt (sjálvur eri eg bæði dansk- og ensklærari), men at vit, sum stóðan er nú, í vissum førum tykjast at duga danskt betur enn føroyskt, tað kann ikki góðtakast, um vit hava bert eitt lítið sindur av sjálvs-virðing. Lat okkum heldur ikki gloyma, at fortreytin fyri at duga onnur mál er, at tú dugir titt eina mál til lítar.

Vit, sum halda, at danskt eigur at skerjast í 3. fl., verða í greinini løgd undir at hava m.a. víðgongd tjóðskaparlig sjónarmið, og siðani kemur hin eyðkendi orðafloymurin um, at vit

fara at enda sum nadvaskoðandi heimfðingar úti í Norðuratlantshavi, um vit nerta við dansktímarnar. Her man viðmerking vera óneyðug, men eg kundi hugsað mær at spurt, hvat tey verða nevnd, sum framvegis í 1996 iðin verja danskt mál her á landi!?

Í okkara skúla hava vit ein lærara, sum í ár hevur fingið loyvi til at skerja dansktímarnar úr 5 niður í 2. í sínum 3. fl. Hann er neyvnan tjóðskaparliga víðgongdur.

Samanumtikið kann sigast, at sjálvt um greinin víðger bæði nútíðina og framtíðina, so er hon samstundis, tá talan er um føroyskt/danskt í fólkskúlanum, ein ávis rødd úr farnari tíð. Spell!

Hvat er okkara móðurmál?

Eg haldi, at vit skulu lurta eftir ráðum frá eini danskari lærarinna í Føroyum. Hon segði nakað soleiðis í summar: »Føroyingar áttu at fingið skil á, hvat ið veruliga er okkara móðurmál í Føroyum, føroyskt ella danskt«. Væl sagt.

Tvingsilífing

Á einum øki eri eg púra samdur við greinskrivarin: Tað er skeivt at tvingsilífing framhaldsdeildirnar ella 10. flokkarnar í høvuðsstaðarøkinum.

At enda fari eg at takka greinskrivarinum og hinum, sum hava skrivað um evnið føroyskt/danskt/enskt í fólkskúlanum. Hetta er eitt stórt mál í Føroyum í 1996, enn vit geva okkum far um.

Kanska fer onkur annar eisini at gera vart við seg!?

Vinarliga
Eyðun á Borg, Argir

Lýsingartorgið

Tað rætta lýsingartorgið - bara í Sosialinum FIMM ferðir um vikuna